

Bestuurlijke bouwstenen voor een krachtige regio

'Verkiezingsmanifest Gemeenteraadsverkiezingen Stichting Pioneering, gericht aan lokale politieke partijen in Oost-Nederland'

17 september 2025

Wie wij zijn

Stichting Pioneering is een onafhankelijke en non-profit organisatie, zonder commercieel belang. Wij werken uitsluitend in het algemeen belang van de regio en haar inwoners. Onze kracht zit in het verbinden van partijen en het faciliteren van samenwerking, innovatie en kennisdeling. Omdat we geen commerciële agenda hebben, kunnen we objectief en gelijkwaardig opereren richting gemeenten, bedrijven, onderwijs en kennisinstellingen. Daarmee zijn wij een betrouwbare partner om samen structurele oplossingen te realiseren voor de opgaven in de fysieke leefomgeving. Vanuit die onafhankelijke rol hebben wij dit verkiezingsmanifest opgesteld om politieke partijen in het kader van de gemeenteraadsverkiezingen van 18 maart 2026 richting en handelingsperspectief mee te geven.

Waarom dit manifest?

De fysieke leefomgeving van onze inwoners verandert ingrijpend. Gemeenten staan voor een ongekennde combinatie van maatschappelijke opgaven: woningbouw, bereikbaarheid, leefbaarheid, energietransitie, klimaatadaptatie, grondstoffen schaarste, maatschappelijke voorzieningen en biodiversiteit. Tegelijk staat de uitvoeringspraktijk onder druk door personeelstekorten, stijgende kosten, krappere budgetten, trage procedures en versnipperde verantwoordelijkheden. De fysieke leefomgeving is nooit een doel op zich, maar vormt de basis voor sociale samenhang, gezondheid, gelijke kansen en een bredere welvaart, met ruimte voor ontmoeten, bewegen en meedoen.

Of je nu inzet op betaalbare woningen, duurzaamheid, gelijke kansen of economische slagkracht, alles komt samen in de fysieke leefomgeving. Juist daarom is investeren in een sterke uitvoeringspraktijk geen ideologische keuze, maar een gezamenlijke bestuurlijke noodzaak.

Uitgaven aan de fysieke leefomgeving zijn geen kostenposten, maar strategische investeringen. Ze leveren meervoudig rendement op: gezondheid, veiligheid, werkgelegenheid, economische continuïteit en maatschappelijke stabiliteit. Bestuur daarom op structurele maatschappelijke waarde voor inwoners én regio.

Stichting Pioneering roept politieke partijen op: benut de kracht van Oost-Nederland. Koppel beleid aan praktijk. Zet stevig in op samenwerking. Versnel. Investeer in een fysieke leefomgeving die werkt, vandaag en in de toekomst.

Let op het proces, niet alleen het project. Succesvolle gebiedsontwikkeling draait niet alleen om plannen, maar ook om proceskwaliteit: durven leren, investeren in relaties en ruimte geven aan initiatief. Besturen is niet alles zelf doen, maar slim mogelijk maken wat samen kan.

Negen bestuurlijke keuzes die het verschil maken

We hebben 9 bestuurlijke keuzes geformuleerd die het verschil maken. Iedere keuze beginnen we met een korte zin die de essentie samenvat en daarna beschrijven we de inhoud gevolgd door een korte tekst (in het kader) die geheel of gedeeltelijk kan worden overgenomen in bijvoorbeeld verkiezingsprogramma's en coalitieakkoorden.

1. Benader wonen en de fysieke leefomgeving als één samenhangende opgave

'Wonen, verkeer, energie en voorzieningen horen bij elkaar en versterken elkaar als ze samen worden aangepakt.'

Woningbouw, mobiliteit, energie, voorzieningen, natuur en klimaat zijn onlosmakelijk verbonden. Benader wonen niet apart, maar als onderdeel van de brede ontwikkelstrategie voor de fysieke leefomgeving. Zo voorkom je tegenstrijdige keuzes en benut je kansen voor duurzame, leefbare én betaalbare woonwijken.

Wij kiezen voor een integrale aanpak waarin wonen, mobiliteit, energie, natuur en voorzieningen onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn.

2. Organiseer beleid, uitvoering en beheer als één keten

'Plannen en uitvoering moeten beter op elkaar aansluiten, zodat er minder verspilling is en meer resultaat.'

Zorg voor verbinding tussen beleid en praktijk. Organiseer in teams en programma's waarin beleid, ontwerp, uitvoering en beheer nauw samenwerken aan dezelfde opgave. Dit voorkomt versnippering en vergroot de uitvoeringskracht. Zorg niet alleen voor structuur, maar ook voor ruimte om te leren en bij te sturen. Niet alles lukt in één keer, en dat hoeft ook niet. Wendbaarheid maakt de uitvoeringsketen sterker.

Wij willen dat beleid, uitvoering en beheer beter op elkaar aansluiten, zodat maatschappelijke opgaven effectiever gerealiseerd kunnen worden.

3. Gebruik inkoopbeleid als strategisch instrument

'Bij inkoop gaat het niet om de laagste prijs, maar om de maatschappelijke waarde die je ermee bereikt.'

Inkoop is geen administratief proces, maar een krachtig en strategisch middel om maatschappelijke doelen te realiseren. Dat vraagt om een andere vraag aan de markt: minder gericht op laagste prijs en meer gericht op waarde bij een bepaalde prijs.

Werk als gemeenten in de regio samen aan een uniform en consistent inkoopbeleid. Dat biedt ondernemers langetermijnperspectief en schaal, zodat ze gericht kunnen investeren en innoveren. Uniformiteit in beleid maakt het inkoopproces voorspelbaar en efficiënt.

Wij sturen met ons inkoopbeleid op maatschappelijke waarde in plaats van alleen op de laagste prijs.

4. Maak werk van circulaire economie

'Hergebruik en bouwen met natuurlijke materialen maakt ons minder afhankelijk van schaarste en houdt bouwen betaalbaar.'

Circulaire economie is geen duurzaamheidsoptie meer, maar een economische noodzaak. Grondstoffen schaarste is geen abstract risico, maar een concrete uitdaging die nu al zichtbaar is in beperkte beschikbaarheid en stijgende prijzen van primaire materialen en primaire grondstoffen. Het lineaire model van eenmalig gebruik is onhoudbaar. De oplossing ligt in hoogwaardig hergebruik en, waar dat niet kan, biobased bouwen. Gemeenten kunnen hierin het verschil maken door hun eigen vastgoed en openbare ruimte als 'urban mine' te benutten. We zitten dicht bij het omslagpunt: als we regionaal samenwerken en opschalen, kunnen we die drempel over. Circulair bouwen is daarmee niet alleen duurzamer, maar ook betaalbaar en toekomstbestendig.

Tip: Gebruik bestaande Regionaal Koersdocument Circulaire Economie voor Twentse gemeenten, en maak het concreet in beleid voor projecten, gebiedsontwikkeling en onderhoud.

Wij geven circulair en biobased bouwen prioriteit en stimuleren hergebruik van materialen in onze fysieke leefomgeving.

5. Investeer in regionale samenwerking

'Grote opgaven kunnen we alleen oplossen als we samen optrekken over gemeentegrenzen heen.'

De grote opgaven van deze tijd vragen om samenwerking over gemeentegrenzen heen. Bundel kennis, capaciteit en innovatiekracht via bestaande netwerken zoals Stichting Pioneering, en geef samenwerking een structurele plek in gemeentelijk beleid. Neem als gemeente per opgave bewust positie: soms leidend, soms ondersteunend. Door te werken vanuit vertrouwen en gelijkwaardigheid ontstaat ruimte voor initiatieven van onderop.

Wij investeren in samenwerking met gemeenten, bedrijven, onderwijs en kennisinstellingen om regionale opgaven sneller en beter aan te pakken.

6. Digitaliseer met een duidelijk doel: beter, efficiënter en veiliger werken

'Digitalisering helpt om de fysieke leefomgeving slimmer, veiliger en efficiënter te beheren.'

Digitalisering helpt om de gemeentelijke organisatie efficiënter en effectiever te maken. Ook in de fysieke leefomgeving biedt het grote meerwaarde: met digitale systemen en data kun je beter sturen op de staat van je fysieke bezit. Je komt korter op de bal te zitten, kunt tijdig ingrijpen en verhoogt zo de kwaliteit én voorkomt onnodige kosten. Digitalisering is bovendien essentieel om als overheid bij te blijven in een veranderende wereld. Tegelijk vraagt het om zorgvuldigheid: veiligheid, privacy en betrouwbare systemen moeten altijd voorop staan.

Wij zetten digitalisering in om onze fysieke leefomgeving slimmer, veiliger en efficiënter te maken, met oog voor privacy en veiligheid.

7. Zorg voor voldoende vakmensen en ontwikkel regionaal vakonderwijs

'Zonder voldoende vakmensen lopen alle plannen vast.'

De krapte op de arbeidsmarkt raakt ook de uitvoering van de fysieke leefomgeving. Daarom is het nodig om samen met onderwijs en bedrijfsleven te werken aan regionale leerlijnen en (praktijkgericht) onderwijs, zodat jongeren en zij-instromers goed voorbereid instromen. Tegelijkertijd moeten we het bestaande werkveld blijven ontwikkelen, onder andere via programma's als leven lang leren. Zo zorgen we dat vakmensen zich kunnen blijven aanpassen aan nieuwe technieken en opgaven.

Wij stimuleren toekomstbestendig vakonderwijs en regionale leerlijnen, zodat er voldoende vakmensen zijn voor de opgaven van morgen

8. Gebruik lokale middelen als hefboom

'Elke euro lokaal geld kan vaak een veelvoud aan extra middelen uit regionale, nationale en Europese fondsen opleveren.'

Als gemeente hoef je grote opgaven niet alleen te dragen. Door lokaal geld of capaciteit beschikbaar te stellen voor regionale samenwerkingsprojecten, kun je aanspraak maken op bijdragen vanuit de regio, het rijk of Europa. Dat heet cofinanciering: je investeert zelf iets, en krijgt er vaak een veelvoud voor terug. Zo wordt met beperkte middelen grote impact bereikt – niet alleen financieel, maar vooral maatschappelijk. Zie een gemeentelijke bijdrage dus niet als een kostenpost, maar als een hefboom voor structurele impact en langetermijnwaarde.

Wij zetten lokale middelen in als hefboom om extra investeringen en regionale, nationale en Europese bijdragen binnen te halen voor maatschappelijke opgaven.

9. Kies voor regie, uitvoeringskracht en langetermijnsamenwerking

'Samenwerking op de lange termijn zorgt dat we blijven leren, kennis behouden en samen kunnen investeren.'

Grote opgaven vragen om meer dan tijdelijke programma's. Zet als gemeente in op stabiele samenwerkingen met markt, onderwijs en kennisinstellingen. Daarmee bouw je aan langetermijnkracht met continuïteit, gedeeld eigenaarschap en ruimte voor gezamenlijke investeringen. Juist op lokaal niveau kun je het verschil maken: niet door alles zelf te doen, maar door samen structureel te blijven uitvoeren. Investeer in continuïteit, kennisontwikkeling en kennisborging, zodat niet bij elke wisseling van bestuur opnieuw begonnen hoeft te worden. Blijf bouwen aan relaties en leer van het proces, niet alleen van het resultaat.

Wij kiezen voor stabiele, langdurige samenwerkingen met partners, gericht op kennisontwikkeling, kennisborging en gezamenlijke investeringen, zodat continuïteit en uitvoeringskracht gewaarborgd zijn.

Wat Pioneering kan bieden: kennis, netwerk en versnelling

Stichting Pioneering is al 17 jaar een onafhankelijke en stevig gewortelde samenwerkingspartner voor de fysieke leefomgeving in Oost-Nederland. Met zo'n 220 betrokken deelnemers en partners uit bedrijfsleven, onderwijs, kennisinstellingen en overheden zijn we een vaste waarde in de regionale innovatiekracht voor de fysieke leefomgeving. Veel medewerkers uit gemeentelijke organisaties zijn al actief betrokken in onze programma's en projectgroepen.

Wij brengen partijen bij elkaar, ondersteunen bij vernieuwing, delen kennis en bouwen mee aan een uitvoeringspraktijk die wél werkt.

Masterclass fysieke Leefomgeving voor gemeentelijke bestuurders

Na de gemeenteraadsverkiezingen en de coalitievorming organiseert Pioneering een compacte masterclass voor raadsleden en wethouders. Hierin behandelen we de actuele thema's in de fysieke leefomgeving, zoals circulaire economie, uitvoeringskracht en samenwerking. De masterclass biedt inzicht, inspiratie en handelingsperspectief, afgestemd op de bestuurlijke praktijk. Wij staan klaar om raadsleden en wethouders praktisch te ondersteunen met kennis en netwerk!

Heeft u vragen of wilt u meer weten over dit manifest? Neem gerust contact op via info@pioneering.nl of bezoek onze website www.pioneering.nl.